Delphine de Vigan

Slová vďaky

ODEON

Delphine de Vigan **Slová vďaky**

Delphine de Vigan

Slová vďaky

Preložil Alexander Halvoník

ODEON

Delphine de Vigan
LES GRATITUDES

Copyright © 2019 by Editions Jean-Claude Lattès
Translation © 2019 by Alexander Halvoník
Jacket design © 2019 by Nikola Klímová
Slovak edition © 2019 by IKAR, a.s.

Preklad vznikol s podporou Literárneho fondu.

ISBN 978-80-551-6919-4

„Smejeme sa, štrngáme si. V našom vnútri defilujú zranení a dokaličení; sme povinní pamätať na nich a ich život. Lebo žiť znamená uvedomovať si, že každý okamih života je zlatým lúčom v mori temnôt, je to schopnosť vedieť sa poďakovať.

François Cheng, Konečne kráľovstvo

„Kam odchádzajú slová
Tie, čo vzdorujú
Tie, čo sa vzdávajú
Tie, čo usvedčujú
Tie, čo otravujú? [...]
Kam odchádzajú slová
Tie, čo nás formujú a deformujú
Tie, čo nás zachraňujú
Keď treba všetko zachraňovať?“

La Grande Sophie

MARIE

Už ste si skúsili zrátať, koľkokrát za deň ste povedali ďakujem? Ďakujem za soľ, za prednosť vo dverách, za informácie.

Ďakujem za peniaze, za bagetu, za škatuľku cigariet.

Samovoľné, automatické *poďakovania* za zdvorilosť, za spoločenské správanie. Takmer prázdne.

Občas zabudnuté.

Občas neprimerane zdôraznené: Ďakujem ti. Ďakujem za všetko. Nesmierne ďakujem.

Veľká vďaka.

Služobné *poďakovania*: ďakujem za vašu odpoveď, za vašu pozornosť, za vašu spoluprácu.

A skúmali ste už niekedy, koľkokrát v živote ste sa skutočne poďakovali? Kedy ste povedali naozajstné ďakujem? Ako výraz vašej vďačnosti, uznania, zaviazanosti.

A komu?

Učiteľovi, ktorý vás priviedol ku knihám? Mladému

mužovi, ktorý zakročil, keď vás prepadli na ulici? Lekárovi, ktorý vám zachránil život?

Samému životu?

Dnes umrela stará pani, ktorú som mala rada.

Často som hovorievala: „Som jej nekonečne zaviazaná." Alebo: „Bez nej by som tu už možno ani nebola."

Hovorievala som: „Má pre mňa nesmiernu cenu."

Mať cenu, byť zaviazaný, to je mierka vďačnosti?

No vyjadrila som jej dostatočne svoju vďaku? Prejavila som dostatočne svoje uznanie? Bola som nadostač blízka, bola som dosť naporúdzi, bola som dosť vytrvalá?

Odvtedy mi neschádzajú z mysle ostatné mesiace, jej posledné hodiny. Naše rozhovory, naše úsmevy, naše odmlky.

Vracajú sa mi spoločné chvíle. Niektoré sa stratili. No objavujú sa také, čo som nepostrehla.

Pokúšam sa nájsť deň, keď som pochopila, že čosi sa zrútilo a že čas našej budúcnosti máme zrátaný.

Prišlo to zrazu. Z večera na ráno.

Netvrdím, že predtým neboli žiadne varovné signály. Dezorientovaná Miška sa niekedy zastavila upro-

stred obývačky, akoby nevedela, do čoho sa pustiť, akoby jej často opakovaný rituál náhle vypadol. Inokedy sa zasekla uprostred vety, akoby skutočne narazila na niečo neviditeľné. Hľadala slovo, no namiesto neho sa pritrafilo iné. Alebo sa nepritrafilo nič, len prázdno, pasca, ktorú bolo treba obísť. Ibaže celý ten čas žila doma sama. Samostatne. Ďalej však čítala, pozerala televíziu, prijímala sem-tam návštevy.

A nato prišiel ten jesenný deň, ktorý jej nič neohlásilo.

Dovtedy to išlo. Potom to viac nešlo.

Predstavujem si ju, ako sedí samučičká sama v byte s nízkym stropom vo svojom kresle. Za ňou sú stiahnuté rolety, ale štrbina v nich prezrádza popoludňajšie svetlo. Maľovka na stenách trocha zožltla. Nábytok, obrazy, umelecké predmety na policiach, všetko okolo nej pôsobí ako z ďalekej minulosti.

Volá sa Miška. Je to stará pani s výzorom mladej slečny. Alebo slečny, ktorá nevdojak zostarla a stala sa obeťou zlého osudu. Jej dlhé šľachovité ruky zvierajú operadlo kresla, akoby sa obávala, že spadne.

Vtom pretne ticho niekoľko zapípaní. Miška vyzerá vyjavená, habká okolo seba, díva sa na náramok, čo nosí na zápästí, lebo zvuky zrejme pochádzali z tohto čudného a ošklivého predmetu, na ktorého nosenie sa nakoniec dala nahovoriť.

Nato sa miestnosťou rozľahne hlas operátorky tiesňovej služby.

– Dobrý deň, pani Seldová, tu je Muriel z tiesňovej linky pomoci, stlačili ste alarm?

– Áno.

– Spadli ste?

– Nie, nie.

– Necítite sa dobre?

– Ani nie.

– Môžete mi to bližšie vysvetliť?

– Mám strach.

– Pani Seldová, mohli by ste mi opísať, kde sa práve nachádzate?

– V obývačke.

– Zranili ste sa?

– Nie, ale… Práve sa strácam.

– Stratili ste niečo?

Miška sa mocnejšie prichytí operadiel, až má pocit, že kreslo sa pod jej váhou prehýba, alebo že sa pod ňou prepadá podlaha. Neodpovedá.

– Sedíte?

– Áno, sedím vo svojom kresle. No ďalej sa neviem hnúť.

– Nemôžete sa zdvihnúť?

– Nie.

– Odkedy sedíte vo svojom kresle, pani Seldová?

– Neviem, myslím, že od rána. Po raňajkách som si, ako mám vozvysok, sadla ku krížovke. Nič som však nenašla. A potom som… chcela som… nemohla som sa zdvihnúť… To preto… všetko strácam.

– Čo ste stratili, pani Seldová?

– To nevidno. No cítim to. Vymyká sa to… Uniká to.

– Viete hýbať nohami, pani Seldová?

– Nie, nie, teraz už neviem. Je koniec. Mám strach.

– Naozaj sa neviete postaviť?

– Nie.

– Dnes napoludnie ste obedovali?

– Ani nie.

– Od rána teda sedíte v kresle a ani ste sa stadiaľ nepohli?

– Hej. Je to tak.

– Zavolám niekomu z vašich blízkych, čo máme na zozname, súhlasíte?

– Áno.

Som si istá, že Miška počula, ako operátorkine prsty kmitajú po klávesnici.

– Našla som meno slečny Marie Chapierovej. Zavolám jej?

– Čo ja viem…

– Je to vaša dcéra?

– Nie.

– Želáte si, aby som jej zavolala?

– Áno. Prosím vás. Povedzte jej, že som ju nechcela... vyrukovať, ale že stále niečo strácam, niečo veľmi dôležité.

Hlas operátorky vystriedala hudba zo supermarketu. Miška sa ani nepohla, díva sa priamo pred seba v sústredenej vyčkávajúcej polohe, ktorú dobre poznám. Po niekoľkých sekundách sa hlas operátorky vráti.

– Pani Seldová, ste ešte tam?

– Áno.

– Marie k vám zakrátko príde. Povedala, že príde k vám o dvadsať-dvadsaťpäť minút. Zájde aj za vaším lekárom.

– Bodre.

Povedala „bodre“ presne takým tónom, akým sa zvyčajne vyjadruje súhlas.

– Ako? Bodre?

– Áno, bodre.

– Teraz som zaneprázdnená, pani Seldová. Musím si robiť svoju prácu, ale ak sa nebudete cítiť dobre, stlačte opäť gombík na svojom náramku a na linke sa vám ozvem ja, dobre?

– Áno, bodre. Ďakujem.

Miška zostáva sedieť s rukami na operadlách kresla. Pokúša sa utíšiť dýchanie.

Zavrie oči.

Po chvíli začuje hlas dievčatka.

Budem spať u teba? Necháš zasvietené? Zostaneš tu? Môžeš nechať otvorené dvere? Zostaneš pri mne?

Usmieva sa. Hlások dievčatka je sladkou i bolestnou spomienkou.

Môžeme spolu raňajkovať? Aj ty máš strach? Vieš, kde mám školu? Nezhasneš, však? Odprevadíš ma do školy, ak mama nebude môcť?

Krátko som zazvonila a hneď som strčila kľúč do zámky. Vošla som do izby a našla som ju vtlačenú do kresla, akoby ju v tejto chvíli unášal prievan.

Pristúpila som k nej a pobozkala ju. Zacítila som sladkastú vôňu jej laku, ktorého schopnosť privolávať spomienky pôsobí na mňa dodnes.

– Tak čo je, Miška? Čo sa deje?

– Neviem. Mám strach.

– Pomôžem ti vstať, dobre?

– Nie-nie-nie.

– No tak, Miška, bola som tu pred troma dňami a vtedy si s tou svojou paličkou perfektne chodila. Som si istá, že aj teraz dokážeš vstať.

Objala som ju rukami, aby som jej pomohla posta-

viť sa. Zaprela sa o operadlá kresla, aby mala viac síl. Sama bola prekvapená, keď sa ocitla na vlastných nohách. Trocha sa zapotácala, ale udržala sa v stojacej polohe.

– Vidíš…

– Rozprávala som ti, keď som spadla v obývačke?

– Áno, Miška, rozprávala si mi.

– Sprostá stará kotrha!

Podala som jej paličku, potom som sa postavila na druhý bok, aby sa mohla držať mojej ruky.

– Tak hor sa na cestu!

– Pozor… kamže to?…

– Aby si neumrela od hladu…

Zamierili sme ku kuchyni. Zavesila sa do mňa a drobnými krôčikmi cupotala vedľa mňa. Zakrátko som vycítila, že opäť nadobúda sebadôveru.

– Nie je to až také zanič…

Od toho dňa však Miška nebola schopná ostávať sama.